

Enstitüsü: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı: İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı

Programı: İç Mimarlık

Tez Danışmanı: Doç. Dr. DERYA ADIGÜZEL ÖZBEK

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Şubat 2025

ÖZET

KAÇAR DÖNEMİ GELENEKSEL İRAN KONUTLARININ MİMARİSİNİN VE İÇ MEKANLARININ TEBRİZ ŞEHİRİ ÖZELİNDE İNCELENMESİ

NASIM FIROUZAN

Herhangi bir şehrin eski bağlamından geriye kalan ana unsurlardan biri, o şehrin tarihi evleridir. İran'ın geleneksel mimarisi, tarihi evlerde kalıcı ve önemli bir örüntüye sahiptir; Tarihi evlerin mimari unsurları iç mekanları (Oda)+ yarı açık mekân (Eyvan)+ açık mekân (Avlu) örüntüsüdür. Ayrıca konut süslemeleri, İran konut mimarisinin kimliğinde önemli bir rol oynamaktadır. Çeşitli formlardaki bu süslemeler, her izleyiciyi doğaüstü dünyaya bağlamaktadır. Kaçar sanat tarihi dönemi, İran sanat ve mimarisinin en önemli dönemlerinden biridir. Çünkü geleneklerden kopuş, modern akımın İran sanatı ve mimarisine girdiği dönemdir.

Bu araştırma beş aşamadan oluşmaktadır: İlk adım, birinci bölümü kapsayan araştırmanın amacı, kapsamı ve yöntemini sunmaktadır. İkinci aşama, geleneksel İran mimarisinin, Kaçar dönemi konutlarının ortak örüntüsü ve mekânsal organizasyonunun tanıtılmasıdır. Üçüncü aşama ise Kaçar dönemi konutlarının mimarisini ve süslemelerin tanımasıdır. Dördüncü aşama, Tebriz şehrinin tarihi ve geleneksel konutlarının tanıtılması, incelenmesi ve hedefe ulaşma yolunda tezin ileriletilmesi ve son aşamada ise hipotezlerin kanıtlanması ve amacın belirtilmesi yer almaktadır.

Tebriz'deki Kaçar konut mimarisi, tarihi, kültürel ve sosyal bağlamların zengin bir mirasıdır. Bu konutlar sadece estetik görünümüleriyle değil, aynı zamanda tarihi ve kültürel değerleriyle de dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, bu dönemin mimari göstergelerine örnek olarak Tebriz'deki Sorkheyi, Hariri ve Nikdel evlerinin mimari süslemeleri betimsel-analitik yöntemle, kütüphane kaynaklarından ve gözlemlerden yararlanılarak incelenmiştir. Yazarın amacı Kaçar dönemi bu konutlardaki süsleme çeşitlerini tanıtmak, mimari ve süslemelerin nitelik ve özelliklerini ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel evler, İran mimarisi, Süslemeler, Kaçar dönemi

Institute: Institute Of Graduate Studies

Department: Interior Architecture and Environmental Design

Programme: Interior Architecture

Literature Supervisor: Associate Dr. DERYA ADIGÜZEL ÖZBEK

Degree Awarded and Date: MSc – February 2025

ABSTRACT
STUDING THE ARCHITECTURE AND INTERIOR SPACES OF
TRADITIONAL IRANIAN HOUSES DURING THE QAJAR PERIOD
WITH REGARDS TO TABRIZ CITY

NASIM FIROUZAN

One of the main elements remaining from the ancient context of any city are its historical houses. The traditional architecture of Iran has a permanent and important pattern in historical houses; The architectural elements of historical houses are the Interior spaces (Room) + Half-open space (Veranda) + Open space (Courtyard) pattern. In addition, residential decorations play an important role in the identity of Iranian residential architecture. These decorations in various forms connect every viewer to the supernatural world. Of course, the Qajar period of art history is one of the most important periods of Iranian art and architecture, because it is the period of break with traditions and the entry of modern and European trends into Iranian art and architecture.

This research consists of five stages: The first step that covering the first section is to present the views and generalizations of the research. The second stage is the introduction of the common pattern and spatial organization of traditional Iranian architecture and Qajar period houses. The third stage is to recognize the architecture and decorations of Qajar period houses. The fourth stage is the introduction and examination of the historical and traditional houses of Tabriz city and the advancement of the thesis towards achieving the goal, and the last stage is the proving of the hypotheses and the statement of the purpose.

Qajar residential architecture in Tabriz is a rich heritage of historical, cultural and social contexts. These residences attract attention not only with their aesthetic appearance but also with their historical and cultural values. In this research, the architectural decorations of Sorkheyi,

Hariri and Nikdel houses in Tabriz, as examples of architectural indicators of this period, were examined with the descriptive-analytical method, using library sources and observations. The author's aim is to introduce the types of decoration in these Qajar period houses and to reveal the qualities and characteristics of the architecture and decorations.

Key Words: Traditional houses, Iranian architecture, Qajar period